SEMINARIUM Z RODZICAMI
W DNIU 18.02.2008r.

Materiał z seminarium opracowała Maria Piasecki

Tematem seminarium nauczycieli i rodziców było **„Dlaczego dziecko kłamie lub fantazjuje?”** przygotowane przez z-cę dyrektora Małgorzatę Sidorowicz. Zaproszonych gości tj. Panią Annę Mandziuk psychologa z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Tomaszowie Lub.
i rodziców powitała dyrektor Maria Piasecka.

Pani Anna Mandziuk podzieliła zebranych na dwie grupy: nauczyciele i rodzice i poprosiła o określenie
1.co to jest –kłamstwo, a co fantazja

Rodzice:
-kłamstwo: nieprawda, fałsz, oszukiwanie, zmyślanie, niepokój, lęk
-fantazja: wymysł, marzenie, wyobraźnia, wyolbrzymianie
Nauczyciele:
-kłamstwo; nieprawdziwa wypowiedź, zatajanie prawdy, czerpanie korzyści
-fantazja: bujna wyobraźnia, koloryzowanie rzeczywistości, chęć bycia w centrum uwagi, marzenia

2.Przyczyny kłamstwa:

Rodzice:
-obawa przed karą, strach, problemy w domu, wstyd, zdrada, zbyt wysokie wymagania rodziców, porównywanie z rówieśnikami, chęć pozyskania (rzeczy, kolegów), dominacja
Nauczyciele:
-unikanie kary,, dla korzyści, w świadomym celu, zły wzorzec (naśladowanie rodziców, kolegów..), zaimponowanie w grupie (chęć dowartościowania), zawyżone wymagania w stosunku do możliwości dziecka

3.co robić, aby dzieci nie kłamały:

Rodzice:
-rozmawiać (szczerze), dawać przykład swoim postępowaniem, stworzyć poczucie azylu- bezpieczeństwa, informować o konsekwencjach kłamstwa, określić reguły postępowania
Nauczyciele:

-rozmowy, tłumaczenie co jest dobre, a co złe, konsekwencja postępowania, szybka reakcja na kłamstwo, pochwała za przyznanie się do kłamstwa, przestrzeganie obowiązujących zasad.

Obecni na spotkaniu rodzice:
Alicja Nieścior,
Halina Ferenc,
Katarzyna Kuzdra,
Agnieszka Majdanik,
Monika Teterycz,
Magdalena Micek,
Joanna Wilczyska,
Małgorzata Paszt,
Andrzej Putkowski,
Agnieszka Wysoka,
Agata Kapuśniak,
Sylwester Dziura,
Zbigniew Paszt,
Barbara Łasucha,
Marta Wójcie,
Dariusz Dziki

Pani psycholog omówiła temat kłamstwa i fantazji, które poparła licznymi przykładami.
Pani Maria Piasecka podsumowując spotkanie zachęcała rodziców do częstych rozmów z nauczycielami w celu wyeliminowania w/w problemów.
W przypadku przedszkolaków kłamstwo jest bardzo powszechne. Przy czym dzieci nie rozumieją, czym tak naprawdę jest kłamstwo z moralnego punktu widzenia. W związku z tym, okres przedszkolny jest czasem, kiedy warto zacząć rozmawiać z dzieckiem na temat zasad życia społecznego, tj. o szczerości, uczciwości i kłamstwie.

Materiały do wykorzystania:

Z psychologicznego punktu widzenia samo **kłamstwo** jest częścią prawidłowego rozwoju dziecka. Z drugiej strony mijanie się z prawdą jest powodem zmartwień dla rodziców i nauczycieli. Charakter kłamstwa często zależy od wieku dziecka, specyfiki sytuacji, czy ogólnie rzecz biorąc zasad panujących w domu. Mając to na uwadze warto zastanowić się nad tym, jak dziecko w wieku przedszkolnym rozumie kłamstwo, kiedy się doń ucieka i w jaki sposób możemy sobie z nim radzić. W przypadku przedszkolaków kłamstwo jest bardzo powszechne. Przy czym dzieci nie rozumieją, czym tak naprawdę jest kłamstwo z moralnego punktu widzenia. Jeśli myślimy o kłamstwie rozumiemy je jako intencjonalne wprowadzenie kogoś w błąd. W przypadku dzieci definicja kłamstwa nie jest taka prosta. Dzieci, zwłaszcza młodsze, często nie rozróżniają kłamstwa od omyłki. Ponadto dla dzieci często kłamstwo jest

tym poważniejsze, im bardziej jest nieprawdopodobne i im bardziej jego treść odbiega od rzeczywistości..

Fantazjowanie pojawia się wówczas, gdy dzieci wymyślają nieprawdziwą historię, albo znacząco przekręcają prawdę. Dzieci w tym wieku cechują się żywą wyobraźnią, i dopiero uczą się oddzielać rzeczywistość od fantazji. Warto pamiętać o tym, że umiejętność oddzielania rzeczywistości od pozoru jest wieloaspektowym osiągnięciem poznawczym, którego rozwój nie kończy się w wieku 6 lat. Bardzo często jest tak, że fantazje dziecka są odbiciem jego pragnień i marzeń. W takiej sytuacji często pada pytanie, co można zrobić, kiedy dziecko fantazjuje. Po pierwsze, uważnie wysłuchać jego historii i nie reagować. Po drugie można również spróbować trochę ją urealnić. Na przykład: jeśli dziecko mówi nam, że w przedszkolu samo podniosło *stolik,* możemy skomentować to słowami, *„chciałbyś być bardzo silny", albo „wydaje mi się, że chcesz wyrosnąć na wielkiego siłacza"* itp.

Małe dzieci mają często trudności w rozgraniczeniu rzeczywistości od fantazji, w odróżnieniu tego co się stało w bajce, czy jakimś zasłyszanym fantastycznym opowiadaniu, od tego co dzieje się tu i teraz, dlatego też„fantastyczne barwne historyjki" opowiadane przez dziecko to nie kłamstwa a po prostu wytwory wyobraźni dziecka.
Ale czy nie zdarza się, że już małe dzieci próbują kłamać naprawdę?
Pierwsze kłamstewka pojawiają się około 3 roku życia. Są one z reguły bardzo proste, naiwne, spowodowane najczęściej chęcią wprowadzenia dorosłego w błąd w celu uzyskania korzyści, nagrody lub uniknięcia przykrości. Tak więc małe dziecko, gdy nie chce się myć będzie wymyślało rozmaite nieprawdziwe powody np. że chcę mu się bardzo spać, boli go brzuszek. Są to wprawdzie małe kłamstewka, ale jeżeli dziecko nauczy się, że takie zmyślanie przynosi mu określoną korzyść, coraz częściej będzie uciekać do kłamstw.

Dlaczego dzieci kłamią?

W tym wieku dzieci kłamią z wielu powodów i w wielu wypadkach są one podobne do tych z jakich my kłamiemy. Do najczęstszych z nich możemy zaliczyć:

1. Lęk przed karą. Wiele dzieci kłamie, żeby uniknąć nagany, której się spodziewają. Inaczej mówiąc, dzieci często wyobrażają sobie karę, złość opiekuna i wybierają oszustwo jako mniejsze zło. Należy dodać, że branie odpowiedzialności za swoje czyny, błędy, czy zaniedbania nie jest prostym zadaniem nawet dla osób dorosłych. Dzieci boją się tego, że zostaną ocenione jako „złe, niesolidne" i oszukują. Warto wtedy zwrócić im uwagę na to, że rzadko, kiedy jednorazowe wydarzenie jest w stanie przekreślić nas w oczach drugiego człowieka, oraz to, że błędy przytrafiają się także innym.

2. Potrzeba zaimponowania innym i podniesienia samooceny. W tym przypadku wiele dzieci zmyśla, żeby przedstawić siebie w korzystniejszym świetle, lub żeby zyskać uwagę innych osób, dzieci i dorosłych.

3. Chęć uzyskania jakichś korzyści. Dzieci kłamią, żeby dostać to, na co mają ochotę, a myślą, lub wiedzą, że w inny sposób nie uda im się tego zdobyć. Dodatkowo często nie widzą niczego złego w tym, że tak zrobiły. Na przykład oszukują, że zjadły cały obiad po to żeby dostać deser.

4. Ochrona innych – dzieci często są bardzo lojalne wobec swoich przyjaciół i członków

rodziny, mogą, więc kłamać, żeby ich chronić. W takiej sytuacji kłamstwo chroni dziecko przed wstydem.

5. Naśladowanie. Często dzieci słyszą, że ich rodzice, czy inne ważne dla nich osoby dorosłe kłamią i uczą się od nich tego, że wolno mijać się z prawdą. Co więcej, dzieci są bardziej skłonne do kłamstwa, kiedy słyszą je z ust dorosłych. Na przykład, dziecko uczy się tego, że można okłamać, kiedy prosimy je, żeby powiedziało, że nas nie ma, kiedy zadzwoni osoba z którą nie mamy ochoty rozmawiać, albo w sytuacji, kiedy mówimy, że nie mamy pieniędzy, gdy ktoś prosi nas o datek, a nasza pociecha wcześniej widziała, że je mamy itp. Zawsze należy pamiętać o tym, że dzieci są doskonałymi obserwatorami.

6. Uciekanie od obowiązków – często jest tak, że gdy powierzamy dziecku obowiązki z początku jest ono zachwycone, że może pełnić powierzone funkcje, z czasem jednak obowiązki stają się nużące, mało atrakcyjne i najchętniej dziecko zrezygnowałoby z ich wypełniania. Dlatego też poproszone o wyrzucenie śmieci często odpowiadają:„Mamo teraz nie mogę boli mnie ręka chyba mam złamaną”,„Pójdę później bo teraz maluje”, choć dziecko w rzeczywistości gra na komputerze. Uciekając się do kłamstwa ma nadziej, że wyrozumiały rodzic da mu w końcu spokój i zwolni go od nałożonych na nie obowiązków.

Co można zrobić, kiedy wiemy, że dziecko skłamało?

1. Porozmawiać z dzieckiem

a. wyjaśnić, dlaczego mówienie prawdy jest ważne. Warto zacząć uczyć dzieci korzyści z bycia uczciwym i szczerym od najmłodszych lat, używając w tym celu odpowiedniego do wieku dziecka języka. Powinno się pokazywać dziecku, że dzięki temu, że jest ono prawdomówne jest godne zaufania. Warto pokazać dziecku konsekwencje kłamstwa posługując się w tym celu przykładami z własnego doświadczenia lub bajkami. Dobrym przykładem może być bajka o chłopcu, który straszył mieszkańców wioski wilkiem, który rzekomo zbliżał się do stad. Parę razy udało się dziecku wywołać niepotrzebne poruszenie i wówczas, kiedy nad wsią zawisło prawdziwe zagrożenie nikt nie dał chłopcu wiary.

b. poznać powody kłamstwa u dziecka i szukać z nim innych rozwiązań sytuacji, w których okłamało. Rodzice i opiekunowie powinni być uważni na kłamstwa swoich dzieci. Dobrze jest poznać specyfikę sytuacji, w jakiej dziecko kłamie. Jeśli okaże się, że istnieją określone przyczyny z powodu których dziecko decyduje się na to, że nie powie prawdy, warto razem z nim poszukać innych rozwiązań takiej sytuacji. Np. możemy zaobserwować, że dziecko kłamie, żeby zaimponować kolegom, bo chce dołączyć się grupy, warto wówczas omówić z nim, w jaki inny sposób można zyskać sympatię i uznanie innych niekoniecznie uciekając się do kłamstwa. Warto pamiętać o tym, że „lepiej naprawiać szkody, niż karać” (Dalloz, 2004).

c. …zamiast ukarać. Warto pamiętać, że najczęstszą przyczyną kłamstwa jest strach. Wiele dzieci postanawia kłamać, gdyż wydaje im się, że jest to mniejsze zło, że wymigają się od kary. Często dzieje się również tak, że dla dziecka nie jest do końca jasna kara za kłamstwo i częściej łączą ją z tym, że zostały zdemaskowane, a nie, że zrobiły coś złego. W efekcie przedszkolak uczy się tego, w jaki sposób lepiej maskować kłamstwo. Co więcej, kary często okazują się nieskuteczne patrząc na nie z perspektywy czasu. Lepiej jest więc rozmawiać, szukać głębszych motywów oszukiwania, czyli lepiej jest starać się walczyć z przyczynami, a nie objawami.

2.Pokazać dziecku prawidłowe zachowania.

Dzieci uczą się obserwując swoich opiekunów. Opiekunowie, którzy okłamują w obecności dzieci uczą je tego, że kłamstwo jest akceptowanym zachowaniem. Warto, więc starać się dać dzieciom dobry przykład.

3. Wynagradzać prawdomówność.

Ważne jest, żeby nagrodzić dziecko za to, że potrafiło przyznać się do błędu. Nagradzanie uczciwych zachowań powoduje to, że dzieci chętnie je powtarzają i namawiają do tego innych.

4. Poszukać pomocy profesjonalisty.

W sytuacji, kiedy widzimy, że dziecko uporczywie kłamie i wpływa to na jakość jego relacji z innymi, a nie jesteśmy w stanie sami mu pomóc dobrze jest zwrócić się o pomoc i radę do psychologa, czy innej osoby po to, żeby jak najlepiej pomóc dziecku.

Dobre rady - Jak reagować na kłamstwa ?

Jeżeli zauważysz, że Twoje dziecko kłamie powinnaś przeprowadzić z nim spokojną rozmowę. Nie unoś się nie zawstydzaj dziecka. Pokaż mu najlepiej na przykładzie, że kłamstwo sprawia innym ból, przykrość i że za jakiś czas i tak prawda wyjdzie na jaw.

Sprawdź co jest przyczyną? Może dziecko się boi kary? Może się boi, że przestaniesz je kochać? Może wstydzi się jakiegoś wydarzenia. Poznaj powody kłamstwa dziecka i szukaj z nim wspólnych rozwiązań w sytuacji których dopuściło się do mówienia nieprawdy.

Jeśli dziecko opowiada „bajkę", np.: o smokach, rycerzach to wysłuchaj, „wejdź" w świat jego wyobraźni stań się partnerem, taki rodzaj kłamstwa nikomu nie szkodzi, a świadczy o bujnej wyobraźni,

Stosuj pochwały za mówienie prawdy, gdy dziecko przyzna się do winy. Jeżeli najpierw zaczniesz od krzyku i nałożenia kary możesz być pewna, że następnym razem dziecko nie przyzna się i znów usłyszysz kolejną zmyślaną historyjkę.

Zapewnij dziecku zdrowy rozwój osobowości, atmosferę miłości i wzajemnego zaufania, niech dziecko wie, że w każdej nawet najtrudniejszej sytuacji może bez obawy zwrócić się do ciebie o pomoc, bez obawy o srogą karę.

Staraj się nie kłamać niech dziecko ma w tobie swój autorytet.

Nie dręcz dziecka, raczej pomóżmy przyznać się do winy stosując zwrot „Wiem, że nie chciałeś tego zrobić…. To już się stało, porozmawiajmy, jak tego uniknąć w przyszłości".

Nie nakłaniaj dziecka do mówienia nieprawdy jest to częste np. gdy dzwoni koleżanka, a Ty prosisz dziecko„powiedz cioci, że mnie nie ma".

Wspieraj dziecko w mówieniu prawdy, powiedz, że czasem jest trudno, ale że przyznanie się do winy jest aktem odwagi i że bardzo podziwiasz dziecko, że to zrobiło i że jesteś bardzo dumny/a.

Jeżeli dziecko nagminnie kłamie i nie możesz sobie z tym poradzić udaj się do psychologa dziecięcego, który pomoże ci wspólnie przejść ten trudny etap.

Podsumowując, można przyjąć, że okres przedszkolny jest zatem dla nas dobrym czasem, żeby uczyć i wspierać dziecko w przestrzeganiu podstawowych zasad kontaktów z drugim człowiekiem, a w tym i uczciwości.

Bibliografia:

Materiały z internetu
Krajewska, M. (1999). Kłamstwo w opinii sześciolatków. Wychowanie w Przedszkolu, nr 10, s. 731- 735.
Piaget, J. (1967). Rozwój ocen moralnych dziecka. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 128 – 160.
Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A. (1995). Psychologia dziecka. Warszawa: WSiP.